

Osvrti, recenzije, prikazi

Martina Horvat

Steven M. Constantino

Engage Every Family:

Five Simple Principles (Second Edition)

Thousand Oaks: Corwin Press, Inc., 2021, 256 str.

Steven M. Constantino međunarodno je priznat po svom radu u području partnerstva obitelji i škole sa svojim inovativnim, nekonvencionalnim pristupom organizacijskom vođenju škola i postizanju impresivnih rezultata. Trenutno je zaposlen kao izvršni profesor u školi *William & Mary School of Education* gdje s učiteljima radi na politikama obrazovanja, planiranju i vođenju, a posebno je poznat i značajan po radionicama, tečajevima i predavanjima u području partnerstva obitelji i škole u cijelom svijetu. U ovom području obiteljske pedagogije Steven M. Constantino objavio je četiri knjige, a njegova knjiga *Angažirati svaku obitelj: Pet jednostavnih načela* drugo je i nadopunjeno izdanje. U knjizi se osvrće na pretpostavke i razloge neangažiranosti obitelji u rad škole te nudi konkretna rješenja kako ostvariti partnerstvo (svake) obitelji i škole. U jedanaest poglavlja knjige čitatelje vodi refle-

sivnim pitanjima i aktivnostima do spoznaje o vlastitim uvjerenjima koja potencijalno štete odnosu s roditeljima te nudi konkretne savjete kako oblikovati, prije svega, školsku kulturu, koja će njegovati istinsko partnerstvo (svake) obitelji i škole. Pod svaku obitelj posebno naglašava obitelji koje su tradicionalno manje angažirane, često zbog uvjerenja da ih škola ne treba, a to su obitelji nižega socioekonomskog statusa, obitelji djece s teškoćama u razvoju i drukčijega kulturnog nasljeđa. Iako se knjiga oslanja na američki odgojno-obrazovni sustav i njihove izazove, primjenjiva je bez obzira na geografsku smještenost škola, a njegov model opisuje se univerzalnim. Glavna je pretpostavka knjige da je kvalitetno partnerstvo obitelji i škole preduvjet akademskoga uspjeha učenika, a knjiga je namijenjena, prije svega, za odgojno-obrazovne djelatnike s nizom praktičnih savjeta i aktivnosti.

U prvom poglavlju naslova *Bi li vas svaka obitelj odabrala?* autor iznosi ideju obrazovanja kao robe i komodifikacije obrazovanja. Navodi kako je važno postaviti pitanje - ako obitelji doista imaju izbor u odabiru najboljega obrazovanja za svoje dijete, bi li odabrali školu u kojoj čitatelj radi. Predstavlja ideju da je nužno odašiljati poruku da se u školama cijeni što su ih roditelji odabrali, a ističe da je ključno strpljenje, drukčiji pristup radu, a ne „raditi više“, kao i važnost ispitivanja stvarnosti vlastite odgojno-obrazovne prakse i svojih uvjerenja. Glavnu ulogu ima promjena cjelokupne školske kulture te za dugoročni uspjeh ostvarivanja partnerstva važnim smatra doista to htjeti, osmisliti, implementirati i evaluirati proces poticanja obitelji na angažiranje.

U drugom poglavlju naslovljenom *Kratki naputak o motiviranju učitelja* autor ističe da se učitelji ne osjećaju dovoljno cijenjeno, a da su tri najvažnija čimbenika u tome autonomija, stručnost i svrha. Navodi i važnost profesionalnoga razvoja u partnerstvu, podrške vodstva (ravnatelja) te osjećaj uspješnosti. Autor polazi od pretpostavke da učitelji žele biti uspješni, a kada zamijete da ideja ili strategija vodi prema željenim rezultatima, bit će spremniji nju i prihvatiti. Ono što autor navodi je da postoji povezanost motivacije učitelja, boljega akademskoga uspjeha učenika te uključenosti obitelji u rad škole.

U trećem poglavlju naslova *Kapital, pristranost i obiteljska neangažiranost* S. M. Constantino piše o kapitalu u smislu osiguravanja da svaki učenik ima dostupne alate, materijale i podršku koja mu je potrebna kako bi ostvario svoje ciljeve i postigao uspjeh. Ističe važnost kulturno osjetljivoga učenja i angažiranja roditelja što se

ogleda u poznavanju kulture i obiteljske pozadine svake obitelji te nužnosti osvješćivanja potencijalnih implicitnih pristranosti učitelja. Nadalje, u ovom poglavlju autor opisuje situacije kada i zašto se roditelji ne odazivaju na pozive škole te iznosi da su uvjerenja i percepcija roditelja o želji škole za njihovim uključivanjem ključni faktori u odazivanju na pozive i uključivanje, kao i spol, etnicitet i socioekonomski status. Autor ističe da se taj „krug neangažiranosti“ može riješiti kvalitetnom i sustavnom dvostranom komunikacijom.

U četvrtom poglavlju *Uključivanje svake obitelji u višim razredima osnovne škole i srednjoj školi* autor naglašava kako dolazi do opadanja suradnje i partnerstva u višim razredima osnovne škole, a pogotovo u srednjoj školi. Smatra kako je potrebno s višim stupnjevima obrazovanja primijeniti tzv. *akademsku socijalizaciju* i angažman iz obiteljskoga doma koji se pokazao važnim u akademskom uspjehu učenika, a to se ostvaruje jasnim komuniciranjem s roditeljima što se od njih očekuje u radu s učenicima kod kuće. Nadalje, na samom kraju poglavlja predstavlja tablicu logističkih problema i potencijalnih rješenja u uključivanju roditelja na srednjoškolskoj razini.

U petom poglavlju *Uvod u Pet jednostavnih načela* S. M. Constantino ukratko opisuje svoj „logički model“ Pet jednostavnih načela čijom je primjenom, autor smatra, moguće uključiti više obitelji u rad škole. Poglavlje započinje refleksijom i pitanjima kojima čitatelji procjenjuju koliko je njihova škola uspješna u partnerstvu s roditeljima, a upućuje da se ova aktivnost provede u školi te da se ponovno provede nakon uvođenja promjena. Zatim, ukratko objašnjava

svako načelo svoga modela:

1. načelo: *Kultura koja angažira svaku obitelj,*
2. načelo: *Učinkovito komuniciranje i razvoj odnosa s roditeljima,*
3. načelo: *Oснаživanje svake obitelji,*
4. načelo: *Uključivanje svake obitelji u donošenje odluka,*
5. načelo: *Uključivanje šire zajednice.*

U šestom poglavlju naslovljenom *Načelo #1: Kultura koja angažira svaku obitelj* autor definira kulturu i od čega se sastoji te čitateljima nudi vježbu koliko su tri razine kulture vidljive u njihovoj školi. Opisuje kako se kultura sastoji od kolektivnih uvjerenja, ponašanja, normi, vrijednosti, aktivnosti i pretpostavki škole koji utječu na učenje učenika i njihove rezultate, ali i razinu uključenosti roditelja. Iznosi da je odnos između roditeljskoga zadovoljstva i motiviranosti učenika za akademskim uspjehom pod utjecajem akademske socijalizacije, točnije, stupnja do kojeg roditelji razumiju važnost postignuća i prenose tu poruku svojoj djeci. Ističe i važnost oblikovanja zakona kojima bi se uredilo partnerstvo obitelji i škole. Autor nudi i tablicu kako utvrditi trenutno stanje škole po pitanju školske kulture koja (ne) angažira obitelji te opisuje i primjere najbolje prakse.

U sedmom poglavlju naslova *Načelo #2: Učinkovito komuniciranje i razvoj odnosa s roditeljima* autor započinje važnošću ostvarivanja tzv. gostoljubivog okruženja koje opisuje kao ukupnost uređenja prostora i odnosa prema roditeljima gdje će se roditelji osjećati ugodno i sigurno podijeliti svoje izazove i sudjelovati u radu škole. Ističe važnost postavljanja poruka dobrodošlice, ažurnog odgovaranja na upite roditelja, pozdrava prilikom dolaska u školu te opetova-

nih zahvala što roditelji biraju baš tu školu. Nadalje, za uspješno komuniciranje s roditeljima koje će doista dovesti do razvoja odnosa, autor naglašava da je važna pravovremena podjela informacija, bez naglih i velikih promjena i obećanja roditeljima koja se ne mogu ispuniti, izbjegavanje etiketiranja roditelja, ali i uzimanje u obzir roditelja kod pripreme roditeljskih sastanaka i informacija te jasno naglašavanje njihove svrhe. Korisnim smatra i oblikovanje jasne strategije rješavanja izazova s kojima se roditelj susreo te smireno i dosljedno djelovanje u njezinom provođenju. Naglašava i značajnost anketiranja roditelja i oblikovanja fokusa grupa prilikom uvođenja promjena, ali i ispitivanje njihova zadovoljstva učinkovitošću komunikacije. Uvodi i ideju uključivanja tehnologije, s naglaskom na njezino korištenje za dvosmjerno i aktivno komuniciranje s roditeljima.

U osmom poglavlju naslovljenom *Načelo #3: Osnaživanje svake obitelji* autor iznosi ideju da će obitelji koje vjeruju da mogu pozitivno promijeniti obrazovanje svoje djece, i imati visoke razine uključenosti, stoga je važno da to uključivanje bude relevantno i smisleno. Osim toga, za osnaživanje svake obitelji važno je oblikovati tzv. *transparentnu školu* na način da se roditelje informira o učenju, ispitima i zadacima unaprijed, ali i o ostvarenom uspjehu nakon izvršenih zadataka (savjetuje oblikovanje tjednih foldera), korištenja tehnologije za kontaktiranje roditelja te dvosmjerna kontinuirana komunikacija s roditeljima. Autor uvodi i razlikovanje pojma *komuniciranja i angažiranja* naglašavajući da je u ovoj fazi razvoja odnosa s roditeljima potrebno osim dvosmjerne komunikacije roditelje i angažirati, što podrazumijeva i emocionalnu komponentu

u izgradnji odnosa s roditeljima. U angažiranju svake obitelji u rad škole, a to podrazumijeva i one roditelje koje je najteže dobiti (to su često roditelji nižega socioekonomskog statusa i djece s teškoćama), ključno je oblikovanje odnosa koje će biti relevantno i sa svrhom. Autor ove knjige smatra da to podrazumijeva kreiranje jasnoga plana partnerstva s roditeljima, njihovo uključivanje u planiranje i obradu nastavnih jedinica, ali i rad s roditeljima na unaprjeđivanju njihovih roditeljskih znanja i vještina.

U devetom poglavlju *Načelo #4: Uključivanje svake obitelji u donošenje odluka* autor ponovno naglašava važnost predstavljanja svih obitelji i njihovo uključivanje u tijela koja donose odluke u školama. Znanstveno potkrepljuje ovo načelo istraživanjima koja pokazuju da djeca čiji su roditelji uključeni u neki oblik odlučivanja u školi pokazuju bolji akademski uspjeh. Autor iznosi slučaj o odlučivanju uvođenja školskih uniformi gdje jasno pokazuje kako može doći do problema kada se ne čuje glas svakoga roditelja te iznosi pitanja za promišljanje kako se može osigurati da svaki roditelj sudjeluje u odlučivanju. Ako se to ne može ostvariti u školskim vijećima, onda u obliku fokus grupa ili anketiranja o promjenama koje se žele uvesti u školu.

U desetom poglavlju naslova *Načelo #5: Uključivanje šire zajednice* autor opisuje posljednje načelo svoga logičkog modela *Pet jednostavnih načela*. U ovom poglavlju iznosi znakovitost uključivanja šire zajednice radi motiviranja učenika na učenje, a tim povezivanjem može se ostvariti sudjelovanje učenika u praksi, poboljšanje njihova životnog standarda te poboljšanje niza vještina. Predlaže izradu *mape resursa zajednice* gdje bi odgojno-obrazovni djelatnici jedne

škole zajednički definirali na koji način mogu uključiti razne udruge (neprofitne organizacije) i/ili tvrtke u rad škole. Autor iznosi da je društveni kapital, koji definira mrežom odnosa ljudi u društvu koja omogućava njegovo učinkovito funkcioniranje, bitan preduvjet daljnje uspješnosti učenika. Nadalje, iznosi da je ključno ako se škola povezuje sa zajednicom kroz primjerice *program nakon škole*, da ostvari kontakt i dijeli informacije o uspjehu učenika u školi. Autor iznosi i ideju tzv. *design thinking modela*, točnije, modela kreativnoga procesa pronalaženja rješenja, a čitatelje vodi tim procesom tako što nudi obrazac po kojima bi škole radile. Osnovnim elementima ovoga modela korisnima za školsko okruženje navodi:

1. *otkrivanje problema,*
2. *definiranje problema,*
3. *kreiranje i promišljanje opcija rješavanja problema,*
4. *uvođenje promjena i vrednovanje te*
5. *rješavanje problema.*

U jedanaestom poglavlju *Poduzimanje koraka i mjerenje uspjeha* autor S. M. Constantino rekapitulira ključne teze knjige te odgovara na pitanje kako, na temelju svega iznesenoga, treba krenuti djelovati. Ponovno naglašava da je prvi korak ispitati trenutno stanje školske kulture prema partnerstvu s roditeljima, zatim detektirati koji je razlog neangažiranosti pojedinih roditelja te postaviti jasan cilj napretka - za što predlaže SMART model. Autor naglašava da se prema cilju trebaju oblikovati koraci i strpljivo prema njima djelovati. Na samome kraju poglavlja nudi obrazac *Plan provedbe načela*. U epilogu autor postavlja čitatelju dva ključna pitanja u kontekstu razvoja partnerstva s roditeljima

s kojima i završava knjigu: *Što vi želite?* i *Što ste spremni napraviti da dobijete što želite?*

Knjiga *Angažirati svaku obitelj: Pet jednostavnih načela (drugo nadopunjeno izdanje)* autora S. M. Constantina namijenjena je odgojno-obrazovnim djelatnicima i oblikovana tako da čitatelja vodi teorijskom i znanstvenom podlogom partnerstva obitelji i škole, a onda je i svako poglavlje obogaćeno primjerima, pitanjima za refleksiju te aktivnostima, ali i obrascima te anketama koje učitelji mogu provesti u školama. Tako oblikovana knjiga izvrstan je alat za učitelje koji žele osvijestiti svoja uvjerenja koja ih potencijalno koče u ostvarivanju odnosa s roditeljima, ali i nudi cjelovita i konkretna rješenja, strategije, obrasce i smjernice kako nakon spoznaje o vlastitim uvjerenjima i kulturi vlastite škole dalje djelovati s ciljem pozitivne promjene. Budući da se u knjizi naglašava važnost vođenja škole,

ova knjiga dobar je izvor i za ravnatelje škola koji bi u ovoj knjizi mogli naći izvrsna rješenja za rad na školskoj kulturi. Vidljivo je da autor S. M. Constantino svoj pristup temelji na godinama iskustva i rada s učiteljima, a nizom primjera i konkretnih smjernica knjiga je bogat izvor znanja i praktičnih rješenja koje mogu pomoći odgojno-obrazovnim djelatnicima u profesionalnom razvoju u području rada s roditeljima.

Literatura

Constantino, S. M. (2021). *Engage Every Family: Five Simple Principles* (Second Edition). Thousand Oaks: Corwin Press, Inc. 256 p. ISBN 978-1071803714